

Analyzing the impact of regional development on improving integrated urban management with a sustainability approach: A case study of Tehran City

Zahra Abdolahi ¹✉^{ID}, Abbas Afradi ², Reza Qanavati ³, Amin Pourghasemi Sofiani ⁴

1. (Corresponding Author) *Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Tehran University of Arts, Tehran, Iran*

Email: urbanity.zahraabdolahi@gmail.com

2. *Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Isfahan Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran*

Email: abbas_afradi@yahoo.com

3. *Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Social Sciences, Payam Noor Razvanshahr University, Yazd, Iran*

Email: rezaq65@gmail.com

4. *Department of Urban Planning and Management, Faculty of Urban Planning, University of Tehran, Tehran, Iran*

Email: aminpourghasemi@ut.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:

Received:

8 July 2025

Received in revised form:

12 October 2025

Accepted:

21 November 2025

Available online:

22 December 2025

Keywords:

*Sustainable Development,
Integrated Urban
Management,
Regional Development,
Sustainability,
Tehran.*

ABSTRACT

Regional development, as one of the overarching approaches in spatial planning, can play a significant role in enhancing integrated urban management and pave the way for achieving balanced and sustainable development in metropolitan areas. This approach to management seeks the integration of resources, higher productivity, and a fairer distribution of the benefits of development. The purpose of the present study is to analyze the role of sustainable development with a focus on regional development as the basis for strengthening integrated urban management in the metropolis of Tehran. The research method of the present study is descriptive-survey and is of applied and correlational type. In order to collect the theoretical foundations of information regarding the explanation of the research literature, the library method and documentary studies were used. The data collection tool in the present study was a questionnaire. The statistical population of the study was the residents of different areas of Tehran. Also, Cochran's formula was used to calculate the statistical sample of the study. The sample size was determined to be 384 people, who were selected by simple random sampling. Finally, Spss and Smart-Pls software were used to analyze the research data. The results reveal that higher levels of sustainable development and its components are significantly associated with enhanced integrated urban management and notable improvements in the efficiency and effectiveness of urban organizations. Moreover, prioritizing regional development and strengthening its dimensions increases the capacity for integrated management and contributes to the growth and empowerment of urban institutions. Overall, the study underscores a positive and significant correlation between sustainable development and integrated management, a relationship that can lead to substantial improvements in the governance and performance of metropolitan Tehran.

Citation: Abdolahi, Z., Afradi, A., Qanavati, R & Sofiani, A.P. (2025). Analyzing the impact of regional development on improving integrated urban management with a sustainability approach: A case study of Tehran City. *Geographical planning of space quarterly journal*, 15 (4), 133-151.

<http://doi.org/10.30488/gps.2026.519494.3843>

© The Author(s)

Publisher: Golestan University Press

This is an open access article under the CC BY NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Integrated management, as a fundamental pillar of regional development, plays a crucial role in achieving the goals of sustainable development and land use planning. By emphasizing coordination and cooperation among various groups and institutions, integrated management can pave the way for balanced and sustainable development in different regions. This approach to management seeks the integration of resources, higher productivity, and a fairer distribution of the benefits of development. Therefore, the realization of effective and sustainable regional development requires the use of integrated management approaches and strategies that are implemented for the purpose of sustainable development and improving the quality of life in these regions. Given the current challenges related to climate change, energy poverty, reduced biodiversity, and other environmental problems, the need for sustainable development that is managed in a more comprehensive and integrated manner at regional scales has increased. With this introduction, the purpose of the present study is to analyze the role of sustainable development with a focus on regional development as the basis for strengthening integrated urban management in the metropolis of Tehran. Specifically, this research examines the impact of sustainable development on integrated management with a focus on regional development criteria in the city of Tehran. The challenges and obstacles that exist in the path of achieving the goals of sustainable development and integrated management lead this research towards a better understanding of their causes and prerequisites for success.

Methodology

The research method of the present study is descriptive-survey and is of applied and correlational type. Various documentary, library, and field methods were used to collect information; in a way that in the documentary and library method, the theoretical foundations related to the research topic - reference books, articles

related to the research topic, etc. - were reviewed, and in the field method, a questionnaire in the form of a Likert scale was used to collect the required data. The statistical population of the study is the residents of different areas of Tehran. Accordingly, and given its large population, the sample size of the study was considered to be 384 people using Cochran's formula, and the questionnaires were distributed randomly among the citizens. The validity of the questionnaire was confirmed by face validity and with regard to the opinions of geography and urban planning experts as well as university professors. Also, the research instrument had good reliability and high internal consistency. So that the Cronbach's alpha value of all indicators as well as the composite reliability of all variables was greater than 0.7, and their convergent validity was also higher than 0.5. Spss and Smart-Pls software were used to analyze the information in the present study.

Results and discussion

The present study was based on two hypotheses: In the first hypothesis, it was assumed that the dimensions of sustainable development (economic, social, environmental, and infrastructure and transportation) have an impact on strengthening the integrated management of Tehran; By examining the statistical results, it was found that the impact of sustainable development and its dimensions on strengthening the integrated management of Tehran is statistically significant. So that the t-value for the total dimensions was 5.261. Also, the significance level lower than 0.05 showed that this relationship is significant at the 99% confidence level. Based on this, it can be concluded that the dimensions of sustainable development significantly affect the strengthening of integrated management in the city of Tehran. So that with any increase in the sustainable development variable and each of its dimensions, the integrated management variable will also be accompanied by a significant increase. In the second hypothesis, it was also assumed that the focus on regional development as one of the essential components of

sustainable development has a positive and significant impact on promoting integrated urban management in Tehran. The results of the analysis showed that sustainable development with a focus on regional development can strengthen integrated urban management in the city of Tehran. The path coefficient (beta) corresponding to this relationship was positive and significant, and the T-value of 2.066 with a significance level of 0.039 showed that this relationship is statistically significant. These results show that sustainable development, along with regional development, can facilitate and strengthen the improvement of integrated management, which can lead to the growth and progress of organizations in this city.

Conclusion

The overall results of the research show that sustainable development has a positive and significant effect on integrated regional management in the city of Tehran. In a way that an increase in sustainable development will be accompanied by a significant increase in the integrated management of regional development and a significant improvement in the performance and efficiency of organizations. Also, focusing on regional development and land use planning increases the ability to strengthen integrated management and leads to the growth and progress of urban organizations. Therefore, having a macro-territorial view in planning with regard to existing capacities, capacity building through increasing competition within and between regions, and in general, the importance of attention to land use planning as a fundamental and decisive concept in the planning process, along with the management of resources and the preservation of existing and future potentials of Tehran, can provide the basis for achieving a balanced territorial development commensurate with all capacities.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل تأثیر توسعه منطقه‌ای بر بهبود مدیریت یکپارچه شهری با رویکرد پایداری، مطالعه موردی: شهر تهران

زهرا عبدالمولی^۱ ✉، عباس افرادی^۲، رضا قنواتی^۳، امین پورقاسمی صوفیانی^۴

- ۱- نویسنده مسئول، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر تهران، تهران، ایران. رایانامه: urbanity.zahraabdolahi@gmail.com
- ۲- گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران. رایانامه: abbas_afradi@yahoo.com
- ۳- جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه پیام‌نور رضوان‌شهر، یزد، ایران. رایانامه: rezaq65@gmail.com
- ۴- گروه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، دانشکده شهرسازی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: aminpourghasemi@ut.ac.ir

چکیده	اطلاعات مقاله
توسعه منطقه‌ای به‌عنوان یکی از رویکردهای کلان برنامه‌ریزی فضایی می‌تواند نقش مؤثری در بهبود مدیریت یکپارچه شهری ایفا کرده و زمینه‌ساز تحقق توسعه متوازن و پایدار در کلان‌شهرها باشد. این نگرش به مدیریت، به‌دنبال ادغام منابع، بهره‌وری بالاتر، و توزیع عادلانه‌تر منافع از توسعه است. از این‌رو، هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش توسعه پایدار با تمرکز بر توسعه منطقه‌ای به‌عنوان زیربنای تقویت مدیریت یکپارچه شهری در کلان‌شهر تهران است. روش تحقیق پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی و از نوع کاربردی و همبستگی است. جهت گردآوری مبانی نظری اطلاعات در خصوص تبیین ادبیات موضوع تحقیق از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده گردید. ابزار گردآوری داده‌ها در تحقیق حاضر پرسش‌نامه بود. جامعه آماری پژوهش، ساکنین مناطق مختلف شهر تهران بود. همچنین از فرمول کوکران برای محاسبه نمونه آماری پژوهش استفاده شد. حجم نمونه ۳۸۴ نفر تعیین شد که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تکمیل گردید. در نهایت برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزارهای Spss و Smart-Pls استفاده شد. یافته‌ها حاکی از آن است که افزایش در توسعه پایدار و ابعاد آن با ارتقاء معناداری در مدیریت یکپارچه شهری و بهبود محسوس در عملکرد و کارایی نهادهای مرتبط همراه خواهد بود. همچنین، تمرکز بر توسعه منطقه‌ای و تقویت ابعاد آن، ظرفیت مدیریت یکپارچه را افزایش داده و موجب رشد و توانمندسازی سازمان‌های شهری می‌شود. در مجموع، نتایج پژوهش بر وجود همبستگی مثبت و معنی‌دار میان توسعه پایدار و مدیریت یکپارچه تأکید دارد. این همبستگی می‌تواند به بهبود چشمگیری در عملکرد و اداره سازمان‌ها در شهر تهران منجر شود.	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۱۷</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۲۰</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۳۰</p> <p>تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱</p> <p>واژگان کلیدی: توسعه پایدار، مدیریت یکپارچه شهری، توسعه منطقه‌ای، پایداری، تهران.</p>

استناد: عبدالمولی، زهرا؛ افرادی، عباس؛ قنواتی، رضا و پورقاسمی صوفیانی امین. (۱۴۰۴). تحلیل تأثیر توسعه منطقه‌ای بر بهبود مدیریت یکپارچه شهری با رویکرد پایداری، مطالعه موردی: شهر تهران. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۵ (۴)، ۱۵۱-۱۳۳.

<http://doi.org/10.30488/gps.2026.519494.3843>

مقدمه

امروزه توسعه پایدار به یک پارادایم توسعه گسترده تبدیل شده است. هدف این الگو تغییراتی است که نه تنها با حل مشکلات فعلی تداخل نداشته باشد، بلکه به توسعه بلندمدت مثبت سرزمین‌ها کمک کند (Ovchinnikova & Asanova, 2023). از سوی دیگر، مطابق با فرآیند پیاده‌سازی و اجرای استراتژیک و تمرکز بر تعالی سازمانی، سیستم مدیریت یکپارچه متشکل از استقرار استراتژی‌هایی است که منجر به شاخص‌های قابل اندازه‌گیری می‌شود که می‌توانند در بخش‌های خاص عملیات اعمال شوند (Srivastava & Sushil, 2015). علاوه بر این، بر اساس ارزیابی سیستم مدیریت یکپارچه شامل تعیین اهداف، انتخاب اقدامات مناسب، جمع‌آوری داده‌های مربوط به دستیابی به هدف و استفاده از داده‌ها برای بهبود سازمانی است (Asif et al., 2011). در نتیجه، مزایای بالقوه مانند بهبود ارتباطات بین سطوح و عملکردهای سازمان را ایجاد می‌کند که ناشی از بهبود هماهنگی فرآیندهای اجرا و اجرای سیستم مدیریت یکپارچه و بهبود جهت‌گیری افراد در ارتقای نتایج مطلوب می‌باشد (Fernandes et al., 2023). ارتباط تنگاتنگ میان سیستم مدیریت یکپارچه و توسعه پایدار به ارتقاء هماهنگی فرآیندهای اجرایی و بهبود اجرای سیستم مدیریت یکپارچه کمک می‌کند. این تناسب و هماهنگی، می‌تواند مسیری را برای حل ابهامات و بهبود تعامل بین اقشار مختلف جامعه در زمینه توسعه پایدار ارائه دهد. همچنین، توسعه منطقه‌ای به‌عنوان یک الگوی گسترده در فرآیند تحول و ترقی جوامع و نواحی مختلف شناخته می‌شود. این مفهوم نه تنها به بهبود اقتصادی و اجتماعی ناحیه می‌پردازد، بلکه به حفظ تعادل میان ابعاد مختلف توسعه، از جمله اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی تأکید دارد (Mohsin et al., 2021). توسعه منطقه‌ای نیازمند شناخت عمیق از ویژگی‌ها، ظرفیت‌ها و نقاط ضعف هر منطقه است و این اطلاعات به‌منظور اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های توسعه‌ای مؤثر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در همین راستا، "منطقه" در پژوهش حاضر، در مقیاس درون‌استانی و با تمرکز بر کلان‌شهر تهران به‌مثابه یک منطقه شهری یکپارچه در نظر گرفته شده است. بدین معنا که تهران، با همه مناطق ۲۲گانه خود، به‌عنوان یک واحد کل‌نگر منطقه‌ای تحلیل می‌شود تا امکان بررسی ساختارهای توسعه‌ای، مدیریتی و پایداری در قالب یک سیستم واحد و هماهنگ فراهم گردد. بنابراین هدف پژوهش، نه مقایسه مناطق به‌صورت جداگانه، بلکه تحلیل تعامل میان توسعه منطقه‌ای و مدیریت یکپارچه شهری در سطح شهر تهران به‌عنوان یک منطقه شهری منسجم است. این رویکرد تمرکز بر تعامل و هماهنگی میان فعالیت‌های گوناگون و نهادهای مختلف منطقه را ترویج می‌کند و هدف آن تحقق توسعه پایدار و یکپارچه در سطح نواحی مختلف است (Shahraki, 2017). بررسی این ارتباطات باعث می‌شود تا برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌ها به‌طور هوشمندانه‌تری در جهت توسعه منطقه‌ای پایدار صورت گیرد و باعث بهبود کیفیت زندگی جمعیت و حفظ محیط‌زیست گردد (Shahraki, 2017). به‌طور کلی، بررسی تأثیر توسعه پایدار بر مدیریت یکپارچه با تمرکز بر معیارهای توسعه منطقه‌ای، یک مسئله اساسی در زمینه توسعه مستدام و مدیریت مؤثر منابع است. با توجه به چالش‌های جاری مرتبط با تغییرات اقلیمی، فقر انرژی، کاهش تنوع زیستی، و مشکلات محیط‌زیستی دیگر، نیاز به توسعه پایدار که به‌نحوی کلان‌تر و یکپارچه‌تر در مقیاس‌های منطقه‌ای مدیریت شود، افزایش یافته است. براین اساس در تحقیق حاضر، تأثیر توسعه پایدار بر مدیریت یکپارچه با تمرکز بر معیارهای توسعه منطقه‌ای در شهر تهران مورد بررسی قرار می‌گیرد. کلان‌شهر تهران با چالش‌های فزاینده‌ای در زمینه ناپایداری محیط‌زیستی، تمرکزگرایی شدید خدمات، پراکندگی عملکردها و ناهماهنگی نهادی مواجه است. این وضعیت باعث ناکارآمدی ساختار مدیریت شهری، تشدید نابرابری‌های فضایی و کاهش کیفیت زندگی شهروندان شده است. در چنین شرایطی، دستیابی به مدیریت یکپارچه شهری به‌عنوان راهکاری کلیدی برای هماهنگی بین دستگاه‌ها، سطوح مختلف حکمرانی، و بهینه‌سازی کارکردهای فضایی اهمیت یافته است.

مبانی نظری

مفهوم توسعه در ادبیات علمی، مفهومی چندبعدی و پویا است. توسعه در لغت به معنای آشکارکردن، ظاهر، باز و آزاد و شکوفاشدن یا کردن (مسعودی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۴۶) و در نگاه کلی، به معنای فرآیندی برای ارتقاء ظرفیت‌ها، ساختارها و نهادهای انسانی در راستای بهبود کیفیت زندگی و توانایی سازگاری با تغییرات است (Du Pisani, 2006). تودارو و اسمیت^۱ (۲۰۰۶) توسعه را فرآیند چندبعدی تعریف می‌کنند که شامل تغییرات اساسی در ساختارهای نهادی، نگرش‌ها، کاهش فقر و رشد اقتصادی است. این رویکردهای کل‌نگر موجب شکل‌گیری نظریه‌ها و مکاتب گوناگونی در زمینه توسعه شده است. در میان نظریه‌های اولیه، نظریه مدرنیزاسیون توسعه را نتیجه عبور از ساختارهای سنتی و پذیرش الگوهای فرهنگی، نهادی و فناورانه جوامع صنعتی و مدرن می‌داند (Huntington, 1976). این دیدگاه با انتقاداتی مواجه شد، از جمله نادیده گرفتن نقش آزادی‌های انسانی (Sen, 1999) و نابرابری در توزیع منافع توسعه. در مقابل، نظریه وابستگی با منشأ مارکسیستی، توسعه‌نیافتگی کشورهای پیرامونی را ناشی از ساختارهای استثمارگری جهانی می‌داند (Bodenheimer, 1970). با این حال، این تئوری نمی‌تواند وابستگی کشورهای کمتر توسعه‌یافته به کلان‌شهرها را از نظر نحوه دسترسی کشورهای توسعه‌یافته به مازاد اقتصادی کشورهای فقیر روشن کند. اگرچه این نظریه‌های توسعه دارای نقاط ضعفی هستند، اما راه را برای مفاهیم و پارادایم کنونی توسعه جهانی، یعنی «پایداری» و «توسعه پایدار» هموار کرده‌اند. در اهمیت مفهوم پایداری باید گفت، این مفهوم برای بهبود مدیریت فرآیندهای مختلف شهری حیاتی است. پایداری به معنای واقعی کلمه، ظرفیت حفظ برخی موجودیت و نتیجه یا فرآیند در طول زمان است (Liu et al., 2024). اما در ادبیات توسعه، اکثر دانشگاهیان، محققان و متخصصان (Pradhan et al., 2023; Smith et al., 2022; Garcia et al., 2023). این مفهوم را به معنای بهبود و حفظ یک اقتصاد سالم به کار می‌برند، که در سیستم اکولوژیکی و اجتماعی جهت توسعه انسانی ضروری است. در تعریفی جامع نیز گارسیا^۲ و همکاران (۲۰۲۴) پایداری را به‌عنوان یک تعادل پویا در فرآیند تعامل بین جمعیت و ظرفیت تحمل محیط آن تعریف می‌کنند. به‌طوری که جمعیت بتواند پتانسیل کامل خود را بدون ایجاد اثرات نامطلوب برگشت‌ناپذیر بر ظرفیت تحمل محیطی که به آن وابسته است، بیان کند. پایداری شهری نیز در این چارچوب به‌ویژه از منظر محیط‌زیست شهری، مشارکت اجتماعی، عدالت فضایی و حکمرانی پایدار اهمیت یافته است (Mensah & Enu-Kwesi, 2018). این شاخص‌ها، به‌ویژه در کلان‌شهرها که پیچیدگی‌های فضایی، مدیریتی و نهادی بالاتری دارند، محور اصلی برنامه‌ریزی شهری پایدار را تشکیل می‌دهند. توسعه پایدار از دیگر مفاهیم کلیدی مورد اشاره در بحث توسعه است که به‌عنوان تلاشی جمعی که بر سرنوشت انسان در سطح جهانی تأثیر می‌گذارد، به کانون توجه در سراسر جهان تبدیل شده است (Lu et al., 2022). مفهوم توسعه پایدار به معنای "توسعه‌ای است که می‌تواند به طور نامحدود یا برای دوره زمانی معین ادامه یابد" (Jia et al., 2024). با این حال، اغلب تعریف‌ها به گزارش کمیسیون براندلند بازمی‌گردد (Schaefer & Crane, 2005). این گزارش توسعه پایدار را به‌عنوان یک توسعه تعریف می‌کند که نیازهای نسل حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برآورده می‌کند (دیوسالار و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸۵). بنابراین، توسعه پایدار یک الگوی توسعه است که بهبود استانداردهای زندگی را بدون آسیب‌زدن به اکوسیستم‌های زمین یا ایجاد چالش‌های زیست‌محیطی مانند جنگل‌زدایی و آلودگی هوا ترویج می‌کند. عدم توجه به این مفهوم می‌تواند به مشکلاتی نظیر تغییرات آب‌وهوایی و انقراض گونه‌ها و به خطر افتادن منابع زمین منجر شود (Dong et al., 2024). در این میان، مدیریت یکپارچه شهری به‌عنوان یک ضرورت بنیادین برای

1. Todaro & Smith

2. Garcia

تحقق پایداری مطرح شده است. این نوع مدیریت فراتر از رویکردهای بخشی و مجزا، در پی ایجاد هماهنگی میان نهادها، سیاست‌ها و سطوح مختلف فضایی است تا بتواند نظام شهری را به شکل کارآمد و پایدار اداره کند (کمانرودی کجوری و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۳۷). در حقیقت، عدم وجود مدیریت یکپارچه موجب تفرق نهادی، تضاد منافع و هدررفت منابع شهری می‌شود؛ مسائلی که به‌ویژه در کلان‌شهرهایی مانند تهران، با ساختارهای پیچیده و جمعیت بالا، می‌توانند روند توسعه پایدار را به چالش بکشند (کاوه و همکاران، ۱۴۰۳: ۳۰). براین اساس، مدیریت یکپارچه در تعامل مستقیم با ابعاد توسعه پایدار قرار دارد و می‌تواند از طریق بهره‌وری منابع، ارتقاء مشارکت و حفاظت از محیط، بر کیفیت حکمروایی شهری تأثیر بگذارد. ولی نباید از نظر دور داشت که دستیابی به مدیریت یکپارچه و اهداف توسعه پایدار، بدون تکیه بر راهبردهای جامع‌نگر در مقیاس‌های بزرگ‌تر همچون منطقه‌ای ممکن نخواهد بود؛ از این رو توسعه منطقه‌ای به‌عنوان یکی از بسترهای اجرایی تحقق این نوع مدیریت مطرح می‌شود. توسعه منطقه‌ای عبارت است از توجیه، تبیین و روشن کردن آرمان‌های اجتماعی و ارائه راه‌حل‌هایی در جهت سامان دادن به فعالیت‌ها در فضای فوق شهری (سنچولی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۸۳). در این نوع توسعه، روند توسعه باید همراه با افزایش توانایی‌ها به گسترش انتخاب‌های ساکنین منطقه در حوزه‌های مختلف اجتماعی-اقتصادی و سیاسی بینجامد تا توسعه انسانی باشد. بنابراین، شناخت صحیح امکانات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره به‌عنوان گام اول در برنامه‌ریزی توسعه فضایی می‌تواند به بهبود خدمات‌رسانی و افزایش تعادل و برابری بین مناطق کمک نماید. به این ترتیب با شناسایی مناطق برخوردار و هدایت امکانات و خدمات به سمت مناطق محروم، توسعه به‌صورت هماهنگ و برابر امکان‌پذیر خواهد بود (لیلیان و همکاران، ۱۳۹۰). موضوع توسعه شهری مشکلات بسیاری از کشورها را افزایش داده است. این روند موجب افزایش تضاد بین مناطق و درون مناطق در پهنه جغرافیایی شده است (سنچولی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۸۰)؛ نابرابری منطقه‌ای به‌عنوان مانعی بر سر راه توسعه متوازن و پایدار عمل می‌کند و دارای آثار منفی خاص خود است؛ زیرا امکان استفاده بهینه از فضا را از جامعه سلب می‌کند و موجبات تراکم جغرافیایی فقر (جدایی‌گزینی) را فراهم می‌سازد. در جهان امروز، امکانات و خدمات در سطح مناطق، به‌ویژه شهرها، به‌صورت عادلانه و متوازن پخش نشده‌اند (Fedorov, 2002). نابرابری و ابعاد مختلف آن از نشانه‌های اهمال توسعه است؛ زیرا نابرابری‌های منطقه‌ای در تمام اشکال و سطوح آن‌ها می‌تواند پیامدهای ناگواری را به همراه داشته باشد (Pacion, 2003). در سطح منطقه، ایجاد تعادل منطقی بین اشتغال و خدمات یکی از آرمان‌های دلخواه است. در سال‌های اخیر، بسیاری از دولت‌ها و تصمیم‌گیرندگان تلاش کرده‌اند که از شدت نابرابری‌های منطقه‌ای کاسته و اقداماتی در این زمینه انجام دهند (Winkler, 2012). در حوزه اندیشه توسعه منطقه‌ای رویکردها، نظریه‌ها و مدل‌های متعددی طرح شده که هر یک در چارچوب اصولی خود بر الگویی خاص تأکید دارد. یکی از این تجارب و دیدگاه‌ها که مرتبط با موضوع حاضر و دیدگاه مدیریت یکپارچه و توسعه متوازن منطقه‌ای است، طرح توسعه منطقه‌ای سلسله‌ای است. فلسفه و مأموریت اصلی طرح حاضر آن بوده که به آزمون و تجربه‌ای اصیل و بدیع در جهت توسعه و توازن منطقه‌ای دست یابد و زمینه دستیابی به جامعه‌ای حاکم بر سرنوشت خویش را از طریق مشارکت و نقش‌پذیری در روند توسعه فراهم آورد (درویشی و سجودی، ۱۴۰۲: ۳۵).

در ارتباط با پژوهش حاضر، پژوهش‌های مختلفی صورت گرفته است که در ادامه به برخی از اهم آن‌ها اشاره خواهد شد:

بزاززاده و همکاران (۱۳۹۳) نشان دادند که سه مؤلفه «کشاورزی»، «شیوه مدیریت» و «زیرساخت‌های ارتباطی» به‌عنوان مؤلفه‌های کلیدی توسعه منطقه‌ای در آذربایجان غربی می‌باشد. زبردست و درسخوان (۱۴۰۰) بیان کردند ظرفیت‌های اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی، نهادی و زیست‌محیطی-کالبدی به‌عنوان مؤلفه‌های دستیابی به توسعه پایدار

برای اولین بار در ساختار مدیریت شهری کلان‌شهرهای ایران تبیین گردید. معتمدی و فرزانه (۱۴۰۱) در بررسی نقش مدیریت یکپارچه شهری در توسعه پایدار فضاهای سبز شهری نشان دادند مدیریت یکپارچه شهری نقش به‌سزایی در کاهش اثرات منفی توسعه فضای سبز و در نتیجه رسیدن به فضای سبز پایدار شهری دارد. محمدی و محبوبی (۱۴۰۱) دریافتند پارامترهای مدیریتی، اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی- فرهنگی، حقوقی و نهادی بر استقرار طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی در سواحل مکران تأثیرگذار است. در این بین، پارامترهای اقتصادی مهم‌ترین عامل برآورد شد. امیدعلی و همکاران (۱۴۰۱) در بررسی عوامل مؤثر بر توسعه منطقه‌ای در ایران، دریافتند عامل ارتقاء کارایی اقتصادی، توزیع متوازن امکانات و توزیع متوازن زیرساخت‌ها از تأثیرگذاری بیش‌تری در توسعه منطقه‌ای برخوردار است. ماسوین^۱ و همکاران (۲۰۱۸)، بیان کردند ادغام چندین سیستم مدیریت، تجزیه و تحلیل جریان اطلاعات و بهینه‌سازی فرآیندهای عملیاتی دانش پایدار (علم‌پایداری) را تقویت می‌کند. آن‌ها همچنین دریافتند یکی از کلیدهای موفقیت در تحقق ساخت‌وساز پایدار از طریق سیستم‌های مدیریت یکپارچه است. پترسکو^۲ و همکاران (۲۰۲۱)، با بررسی سیستم‌های مدیریت یکپارچه تحت عنوان توسعه پایدار، دریافتند اغلب سیستم‌های مدیریت یکپارچه با استفاده از سه سیستم مدیریتی شکل می‌گیرند: سیستم مدیریت کیفیت، سیستم مدیریت زیست‌محیطی و سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی. اووچینیکووا و آسانووا (۲۰۲۳) در پژوهشی بیان کردند ایجاد یک ابزار مؤثر برای مدیریت توسعه قلمرو، مطابق با قانون فدرال و قانون نهاد تشکیل دهنده فدراسیون روسیه، هدف توسعه پایدار سرزمین‌ها است. فلورنسیو^۳ و همکاران (۲۰۲۳) نیز با بررسی سیستم‌های کنترل مدیریت و ادغام اهداف توسعه پایدار در مدل‌های کسب‌وکار دریافتند وجود کنترل گسترده مدیریتی شامل برنامه‌ریزی، پاداش، کنترل‌های اداری و فرهنگی است. با بررسی مطالعات پیشین می‌توان دریافت هرچند مؤلفه‌های متعددی در توسعه منطقه‌ای و پایداری مورد شناسایی قرار گرفته‌اند، اما چند گپ و خلأ مهم در این حوزه همچنان باقی است: نخست آن‌که بیش‌تر پژوهش‌ها به‌صورت بخشی و موضوع‌محور به توسعه منطقه‌ای پرداخته‌اند و پیوند یکپارچه میان مدیریت یکپارچه شهری و توسعه پایدار منطقه‌ای کم‌تر به‌صورت سیستمی و ساختاری بررسی شده است. دوم آن‌که، اغلب مطالعات تجربی به‌مناطق خاصی مانند سواحل مکران یا کلان‌شهرها به‌صورت جامع و کل‌نگر تمرکز داشته‌اند، و مناطق کمتر توسعه‌یافته یا دارای پتانسیل خاص، مانند مناطق با ویژگی‌های طبیعی و جغرافیایی خاص، مغفول مانده‌اند. سوم اینکه، نقش هم‌افزایی عناصر نهادی و مدیریتی در تحقق توسعه پایدار منطقه‌ای در قالب مدل‌های ساختاری و قابل تعمیم کم‌تر مورد واکاوی قرار گرفته است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف پر کردن این شکاف‌ها، در پی آن است تا با استفاده از رویکردی تلفیقی، به تبیین رابطه میان مدیریت یکپارچه شهری و توسعه پایدار منطقه‌ای بپردازد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی- پیمایشی و با رویکرد کاربردی و همبستگی است. برای گردآوری داده‌ها از روش‌های کتابخانه‌ای، اسنادی و میدانی بهره گرفته شد. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه بسته‌پاسخ با طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای بود که بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار در ابعاد پنج‌گانه (کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و نهادی) طراحی گردید. جامعه آماری تحقیق را ساکنان مناطق ۲۲گانه کلان‌شهر تهران تشکیل می‌دهند. باتوجه به وسعت

1. Masuín
2. Petrescu
3. Florêncio

جغرافیایی، تنوع اجتماعی- اقتصادی مناطق مختلف و جمعیت بالای این کلان‌شهر، حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین گردید. برای رعایت عدالت فضایی و نمایندگی از مناطق مختلف، توزیع پرسش‌نامه‌ها به صورت تخصیص متناسب بر مبنای جمعیت مناطق شهری تهران انجام گرفت (جدول ۱). شیوه انتخاب پاسخ‌دهندگان درون هر منطقه، تصادفی ساده در مکان‌های عمومی مانند بوستان‌ها، ایستگاه‌های مترو، مراکز خرید و فرهنگی بود. باتوجه‌به پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده، بیش‌تر پاسخ‌دهندگان زن بودند و اکثریت آن‌ها بالای ۳۰ سال سن داشتند. همچنین اغلب شرکت‌کنندگان دارای تحصیلات در مقاطع تحصیلات تکمیلی (دانشجو یا فارغ‌التحصیل) بودند. این ویژگی‌ها نشان‌دهنده سطح بالای تحصیلات و میان‌سالی جمعیت نمونه است. در ادامه برای تضمین روایی ابزار، پرسش‌نامه به صورت روایی صوری توسط تعدادی از اساتید دانشگاهی و متخصصان حوزه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری ارزیابی و تأیید شد. همچنین پایایی ابزار پژوهش با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برای کلیه شاخص‌ها بیش از ۰/۷ به دست آمد. مقادیر پایایی ترکیبی نیز بیش‌تر از ۰/۷ و روایی همگرا بالاتر از ۰/۵ گزارش شد که حاکی از انسجام درونی مناسب متغیرهای تحقیق است. تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Smart-PLS صورت گرفت.

جدول ۱. توزیع نمونه آماری در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران براساس آمار سال ۱۳۹۹

منطقه	جمعیت منطقه	درصد از کل جمعیت	تعداد نمونه
منطقه ۱	۵۴۳۳۱۱	۵/۹۳	۲۳
منطقه ۲	۷۴۳۴۰۸	۸/۱۱	۳۱
منطقه ۳	۳۵۲۱۵۵	۳/۸۴	۱۵
منطقه ۴	۹۶۲۰۷۳	۱۰/۵۰	۴۰
منطقه ۵	۹۰۵۰۵۶	۹/۸۸	۳۸
منطقه ۶	۲۷۱۱۰۷	۲/۹۶	۱۱
منطقه ۷	۳۱۳۱۱۵	۳/۴۲	۱۳
منطقه ۸	۴۷۴۰۵۶	۵/۱۷	۲۰
منطقه ۹	۱۹۰۷۹۳	۲/۰۸	۸
منطقه ۱۰	۳۳۷۸۸۳	۳/۶۹	۱۴
منطقه ۱۱	۳۱۸۰۸۲	۳/۴۷	۱۳
منطقه ۱۲	۲۳۹۶۳۵	۲/۶۲	۱۰
منطقه ۱۳	۲۳۰۶۴۵	۲/۵۲	۱۰
منطقه ۱۴	۵۱۲۲۳۲	۵/۵۹	۲۱
منطقه ۱۵	۶۷۵۸۳۷	۷/۳۸	۲۸
منطقه ۱۶	۲۵۴۴۰۹	۲/۷۸	۱۱
منطقه ۱۷	۳۱۲۶۱۹	۳/۴۱	۱۳
منطقه ۱۸	۴۴۲۷۹۸	۴/۸۳	۱۹
منطقه ۱۹	۲۷۲۴۷۲	۲/۹۷	۱۱
منطقه ۲۰	۳۸۷۲۸۱	۴/۲۳	۱۶
منطقه ۲۱	۲۰۱۹۵۲	۲/۲۰	۸
منطقه ۲۲	۲۲۱۶۳۱	۲/۴۲	۹
جمع کل	۹۱۶۲۵۵۵	۱۰۰	۳۸۴

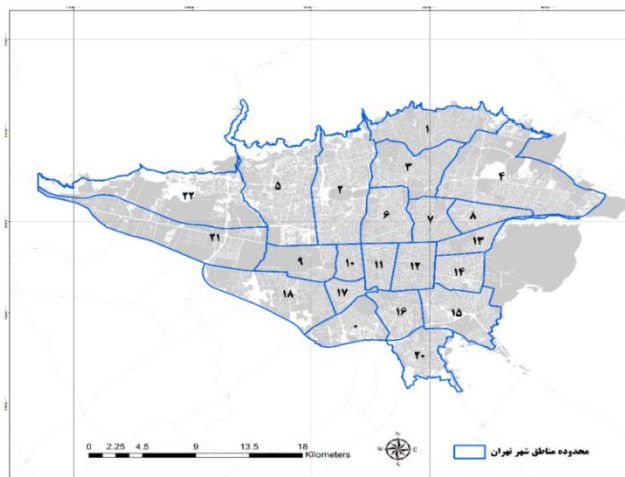
منبع: سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران

جدول ۲. تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

منبع	گویه‌ها	نماد	ابعاد	متغیر
زیاری و همکاران، ۱۴۰۰	-آموزش عمومی -بهداشت و درمان -احساس امنیت -حس تعلق مکانی -مشارکت اجتماعی -تفریحات و اوقات فراغت	Social_Dev	اجتماعی	توسعه پایدار
	-دسترسی به کالاهای مصرفی -مسکن -اشتغال	Economic_Dev	اقتصادی	
	-آلودگی -محیط طبیعی -چشم‌انداز بصری -فضای سبز و پارک	Environmental_Dev	زیست‌محیطی	
	-حمل و نقل -خدمات و امکانات زیربنایی	Infra_Trans	زیرساخت‌ها و حمل‌ونقل	
(طالب‌پور و مجاهد دینی، ۱۳۹۷)	-آمادگی مدیریت بحران (Q16) -سرعت ارائه خدمات (Q17) -کیفیت ارائه خدمات (Q18) -هماهنگی بین بخشی (Q19) -برنامه‌ریزی در بحران (Q20) -تامین الزامات در بحران (Q21)	Integrated_Management	-	مدیریت یکپارچه
(سجودی و همکاران، ۱۴۰۱)	-تحرک و توسعه در سامان‌دهی فضا (Q22) -هماهنگی در برنامه‌های توسعه شهری و منطقه‌ای (Q23) -ایجاد مناطق مترقی از حیث ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی (Q24) -استفاده از توان زیر مناطق برای یکپارچه‌سازی (Q25) -پشتیبانی از شهرها جهت شکوفایی پتانسیل‌های آن‌ها (Q26) -افزایش رقابت (Q27) -بهبود سکونت (Q28)	Regional_Dev	-	توسعه منطقه‌ای

محدوده مورد مطالعه

تهران شهری پایکوهی است که در دامنه‌های جنوبی رشته کوه البرز واقع شده است (کورکی‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۲: ۸). براساس آمار شهرداری تهران مساحت محدوده شهری آن بالغ بر ۶۱۵ کیلومتر مربع است (نجفی و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۶۹). این شهر بین ۳۵ درجه و ۳۱ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۴ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۴۷ دقیقه طول شرقی واقع شده است (لطفی‌بزازان و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۱۱). از نظر تقسیمات اداری این شهر دارای ۲۲ منطقه شهری بوده (شامی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۸۱) و جمعیتی بالغ بر ۸.۷ میلیون نفر را در خود جای داده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵).

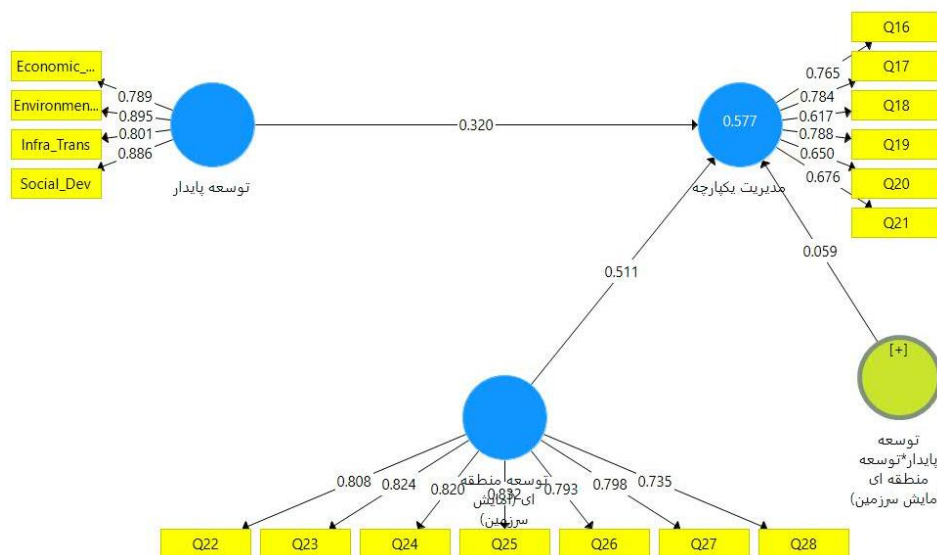

شکل ۱. محدوده شهر تهران و مناطق ۲۲ گانه آن

یافته‌ها

سنجش بار عاملی شاخص‌ها

بار عاملی مقدار عددی است که میزان شدت رابطه میان یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرآیند تحلیل مسیر مشخص می‌کند. هرچه مقدار بار عاملی یک شاخص در رابطه با یک سازه مشخص بیشتر باشد، آن شاخص سهم بیشتری در تبیین آن سازه ایفا می‌کند. در پژوهش‌های علمی، بارهای عاملی بالاتر از ۰/۴ مطلوب و مورد پذیرش هستند. بدین جهت، ابتدا به بررسی بار عاملی متغیرهای پژوهش پرداخته شد تا از این طریق، بارهای عاملی که کمتر از ۰/۴ بودند، حذف شود. با توجه به نتایج شکل ۲ و مقدار بار عاملی به دست آمده برای متغیرهای پژوهش، بار عاملی متغیرهای حفظ شده در مدل ساختاری بزرگ‌تر از ۰/۴ به دست آمده است.

شکل ۲. مقادیر شدت تأثیر روابط بین متغیرهای پژوهش

آزمون پایایی و روایی مدل اندازه‌گیری

استفاده از مدل معادلات ساختاری در پژوهش، نیاز به یک سری پیش‌نیازها دارد؛ به طوری که مدل مورد استفاده باید دارای مقدار مناسبی از روایی و پایایی باشد. به همین دلیل در این بخش روایی و پایایی مدل تحقیق مورد ارزیابی قرار

گرفت. پایایی شاخص خود توسط سه معیار (آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و ضرایب عاملی) ارزیابی می‌شود. آلفای کرونباخ میزان بارگیری همزمان متغیرهای مکنون را در زمان افزایش یک متغیر آشکار اندازه‌گیری می‌کند، و پایایی ترکیبی نسبت مجموع بارهای عاملی متغیر مکنون به مجموع بارهای عاملی به‌علاوه واریانس خطا است (Taniguchi & Karin et al, 2014). نتایج حاصل از مدل اندازه‌گیری تحقیق و مقدار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی نشان‌دهنده این است که متغیرهای تحقیق و پرسشنامه آن به لحاظ آماری پایا است^۱. به‌طوری که مقدار آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق (توسعه منطقه‌ای، توسعه پایدار و مدیریت یکپارچه) به ترتیب برابر با ۰/۹۰، ۰/۸۶ و ۰/۸۰ و مقدار پایایی ترکیبی متغیرهای پژوهش نیز بالای ۰/۸ است. بنابراین می‌توان گفت کلیه متغیرهای پژوهش از وضعیت مناسب و قابل قبولی از نظر پایایی برخوردار هستند. اعتبار درونی یا محتوایی یعنی بررسی دقیق سنجش مفهوم در پرتو معنای آن و طرح این پرسش که آیا ابزار سنجش واقعاً مفهوم موردنظر را می‌سنجد یا نه؟ (هومن، ۱۳۹۱). به بیان ساده‌تر میانگین استخراج شده میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد، که هر چه این همبستگی بیش‌تر باشد، برازش نیز بیش‌تر است (Barclay et al, 1995). برای بررسی این مورد، از روایی همگرا (ضرایب AVE سازه‌ها) استفاده شد. مقدار AVE باید حداقل برابر با ۰/۵ باشد تا نشان دهد که سازوکار مورد بررسی می‌تواند ویژگی‌های خود را به خوبی اندازه‌گیری کند. نتایج به‌دست آمده نشان داد همه متغیرهای تحقیق دارای میانگین واریانس استخراج شده بالاتر از ۰/۵ هستند که نشان می‌دهد مدل مورد استفاده در پژوهش از روایی همگرایی مناسبی برخوردار است (جدول ۳).

جدول ۳. روایی و پایایی متغیرها

متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی همگرا (ضرایب AVE سازه‌ها)
توسعه منطقه‌ای (آمایش سرزمین)	۰/۹۰۷	۰/۹۲۶	۰/۶۴۳
توسعه پایدار	۰/۸۶۸	۰/۹۰۸	۰/۷۱۲
مدیریت یکپارچه	۰/۸۰۷	۰/۸۶۲	۰/۵۱۳

نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد تمامی متغیرهای اندازه‌گیری شده پژوهش، روایی و پایایی مطلوبی دارند و به طور قابل قبولی، توانایی اندازه‌گیری مفهوم مورد بررسی را دارا هستند؛ به‌طوری که این ابزار مناسب بوده‌اند تا اطلاعات موردنیاز برای ارزیابی اهداف پژوهش را فراهم کنند.

در ادامه به بررسی ضریب تعیین (R^2) مدل تحقیق پرداخته شد: این مدل، ضریب تعیین میزان تغییرات وابسته را که توسط متغیرهای مستقل در مدل توضیح داده می‌شود، نشان می‌دهد. به بیانی، این مدل نشان دهنده تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا است و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در آن در نظر گرفته می‌شوند. بنابراین مقدار بیش‌تر ضریب تعیین نشان از برازش بهتر مدل است. از آنجایی که در پژوهش حاضر مدیریت یکپارچه (شهر تهران) به‌عنوان متغیر وابسته پژوهش مدنظر بود، ضریب تعیین آن مورد بررسی قرار گرفت؛ باتوجه به نتایج جدول ۴، ضریب تعیین برای این متغیر ۰/۵۷۷ است. مقدار ضریب تعیین به اندازه ۰/۵۷۷ نشان می‌دهد که ۵۷/۷٪ از تغییرات متغیر وابسته (مدیریت یکپارچه) توسط متغیرهای مستقل در مدل توضیح داده شده است. که نشان می‌دهد مدل ساختاری از میزان برازش نسبتاً قوی برخوردار است.

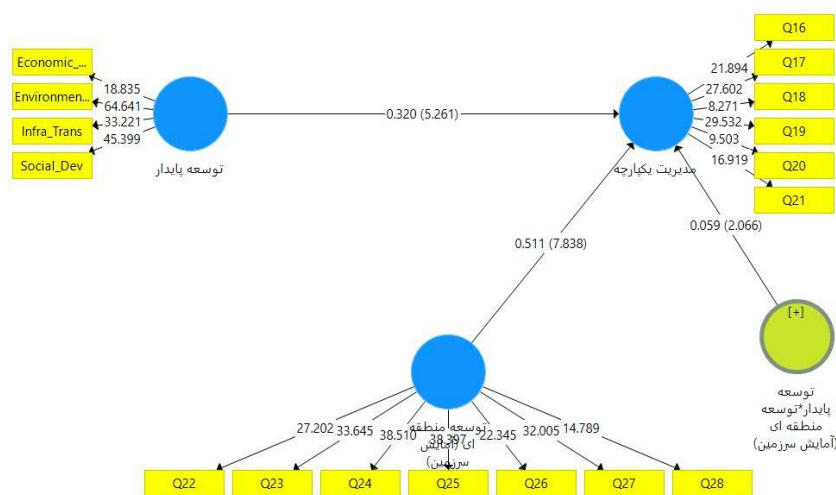
۱. مقادیر بار عاملی به دست آمده برای تمام متغیرهای پژوهش نیز با توجه به نتایج شکل ۲ مورد تایید و نشان دهنده پایایی بالای متغیرهای تحقیق و پرسشنامه مورد استفاده می‌باشد.

جدول ۴. ضریب تبیین متغیرهای پژوهش

ضریب تبیین	ضریب تعیین تعدیل شده
مدیریت یکپارچه (شهر تهران)	۰/۵۷۷
	۰/۵۷۱

ضرایب مسیر (بتا) و معناداری آن

شدت تأثیر، میزان شدت ارتباط بین متغیرها را نشان می‌دهد و طیف این ضریب بین ۰ تا ۱ می‌باشد. هر چه این میزان به ۱ نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده قوی‌تر بودن روابط بین متغیرها می‌باشد. به صورت کلی، اگر مقدار آماره T به ترتیب از ۱/۶۴، ۱/۹۶ و ۲/۵۸ بیش‌تر باشد، نشان‌دهنده وجود اثر معناداری میان متغیرهای مکنون مربوطه به ترتیب در سطوح ۹۰، ۹۵ و ۹۹ درصد است (شکل ۳ و جدول ۵).

شکل ۳. مقادیر سطح معناداری روابط بین متغیرهای پژوهش

جدول ۵. ضرایب مسیر (بتا) و معناداری آن‌ها

ضرایب مسیر (بتا)	مقدار T	سطح معنی‌داری
توسعه منطقه‌ای بر مدیریت یکپارچه	۷/۸۳۸	۰/۰۰۰
توسعه پایدار بر مدیریت یکپارچه	۵/۲۶۱	۰/۰۰۰
توسعه پایدار توسعه منطقه‌ای بر مدیریت یکپارچه	۲/۰۶۶	۰/۰۳۹

فرضیه اول: ابعاد توسعه پایدار (اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و زیرساخت‌ها و حمل‌ونقل) بر تقویت مدیریت یکپارچه شهر تهران تأثیرگذار است؛ با بررسی نتایج آماری می‌توان نتیجه گرفت تأثیر توسعه پایدار و ابعاد آن بر تقویت مدیریت یکپارچه شهر تهران از نظر آماری قابل توجه است. به طوری که مقدار T برای مجموع ابعاد برابر با ۵/۲۶۱ است. همچنین p-value که با مقدار ۰/۰۰۰ نشان داده شده است، حاکی از آن است که این رابطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌داری است. براساس نتایج تحلیل، می‌توان نتیجه گرفت ابعاد توسعه پایدار به طور معناداری بر تقویت مدیریت یکپارچه در شهر تهران تأثیرگذار است. به طوری که با هر اندازه افزایش متغیر توسعه پایدار و هر کدام از ابعاد آن، متغیر مدیریت یکپارچه نیز بامیزان افزایش معنی‌داری همراه خواهد بود. این نتایج نشان می‌دهد توسعه پایدار بر مدیریت یکپارچه شهر تهران تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد، که این امر می‌تواند نقش مؤثری در بهبود عملکرد و کارایی سازمان‌ها داشته باشد.

فرضیه دوم: تمرکز بر توسعه منطقه‌ای به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی توسعه پایدار، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر ارتقای مدیریت یکپارچه شهری در تهران دارد. باتوجه به نتایج تحلیل، می‌توان نتیجه گرفت توسعه پایدار با تمرکز بر توسعه منطقه‌ای می‌تواند مدیریت یکپارچه شهری را در شهر تهران تقویت کند. ضریب مسیر (بتا) متناظر با این رابطه مثبت و معنی‌دار بوده و مقدار T برابر با ۲/۰۶۶ با سطح معنی‌داری ۰/۰۳۹ نشان می‌دهد که این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. این نتایج نشان می‌دهد توسعه پایدار، همراه با توسعه منطقه‌ای، می‌تواند بهبود مدیریت یکپارچه را تسهیل و تقویت کند، که این امر می‌تواند به رشد و پیشرفت سازمان‌ها در این شهر منجر شود.

شاخص ارتباط پیش‌بین (Q^2)

این معیار توسط استون‌گیزر (۱۹۷۵) معرفی شد و قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد. باتوجه به اینکه مقدار Q^2 برای متغیر وابسته (مدیریت یکپارچه) بالاتر از ۰/۲۵ است؛ بنابراین می‌توان گفت، مدل ساختاری از قدرت پیش‌بینی قوی و در حد قابل‌قبول برخوردار است (جدول ۶).

جدول ۶. معیار Q^2 مدل پژوهش

$Q^2 (=1-SSE/SSO)$	SSE	SSO	
	۱,۶۱۰,۰۰۰	۱,۶۱۰,۰۰۰	توسعه منطقه‌ای
	۹۲۰,۰۰۰	۹۲۰,۰۰۰	توسعه پایدار
	۲۳۰,۰۰۰	۲۳۰,۰۰۰	توسعه پایدار* توسعه منطقه‌ای
۰/۲۷۲	۱,۰۰۴,۸۲۱	۱,۳۸۰,۰۰۰	مدیریت یکپارچه

برازش مدل کلی (نیکویی برازش)

معیار GOF یک ابزار ارزیابی مهم است که در تحلیل و بررسی برازش مدل‌های معادلات ساختاری به داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. این معیار، اطلاعات مشاهده شده را با اطلاعات پیش‌بینی شده توسط مدل مقایسه می‌کند و نتایج آن را در بازه بین ۰ تا ۱ اعلام می‌کند. برای مدل مورد تحقیق، مقدار GOF به ۰/۶۴ رسیده است که نشان می‌دهد برازش مدل به داده‌های مشاهده شده قوی و قابل‌قبول است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). این نتیجه نشان می‌دهد مدل توانایی خوبی در پیش‌بینی و توضیح رابطه بین متغیرها دارد و به‌عنوان یک ابزار معتبر برای تحلیل و تفسیر پدیده مورد مطالعه قابل استفاده است. به‌طورکلی، این معیار تأیید می‌کند مدل تحقیق مناسبی برای توصیف و تحلیل رابطه بین متغیرها ارائه داده و می‌تواند به طور مؤثری در پیش‌بینی پدیده مورد نظر مفید باشد.

بحث

در این پژوهش، تلاش شد تا نقش توسعه پایدار با تمرکز بر توسعه منطقه‌ای در ارتقای مدیریت یکپارچه شهری در کلان‌شهر تهران مورد تحلیل قرار گیرد. نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل داده‌ها نشان داد توسعه پایدار، به‌عنوان یک چارچوب چندبعدی و جامع، اثر معناداری بر ارتقای مدیریت یکپارچه شهری دارد. این تأثیر به‌ویژه زمانی برجسته‌تر می‌شود که توسعه پایدار در قالب سیاست‌های توسعه منطقه‌ای دنبال شود؛ چرا که توسعه منطقه‌ای، بستر تحقق عملی توسعه پایدار را در سطوح محلی و شهری فراهم می‌کند و از طریق به‌کارگیری رویکردهای مشارکتی، بهره‌برداری بهینه از منابع، و هماهنگی میان بخش‌ها، به ایجاد هم‌افزایی نهادی و مدیریتی می‌انجامد. از منظر تفسیر یافته‌ها، باید توجه داشت رابطه معنادار میان توسعه پایدار و مدیریت یکپارچه شهری، صرفاً یک رابطه آماری نبوده، بلکه بازتابی از یک واقعیت ساختاری

در حکمروایی شهری تهران است. در شرایطی که ساختار مدیریتی تهران با پیچیدگی‌ها، ناهماهنگی‌ها و نابرابری‌های فضایی متعددی مواجه است، توسعه پایدار با ایجاد انسجام و وحدت در سیاست‌گذاری‌ها، می‌تواند به‌عنوان یک اهرم راهبردی در این کلان‌شهر عمل کند. در واقع، یکی از علل اصلی تأثیرگذاری توسعه پایدار بر مدیریت یکپارچه، تأکید این رویکرد بر تلفیق مؤلفه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی در یک چارچوب تعاملی است. این تلفیق باعث می‌شود تا تصمیم‌گیری‌ها در حوزه شهری از حالت بخشی و جزیره‌ای خارج شده و در قالب یک الگوی کل‌نگر و مشارکت‌محور سامان یابد. از سوی دیگر، یافته‌های مربوط به فرضیه دوم نیز نشان داد توسعه منطقه‌ای، به‌عنوان یک ابزار اجرایی توسعه پایدار، نقش برجسته‌ای در ارتقای ظرفیت‌های مدیریت یکپارچه دارد. چرایی این امر را می‌توان در ماهیت فضا محور توسعه منطقه‌ای جست‌وجو کرد؛ رویکردی که برخلاف برنامه‌ریزی‌های کلی و از بالا به پایین، تلاش دارد تا مزیت‌های محلی، تفاوت‌های فضایی و نیازهای خاص مناطق را در نظر گیرد. همین ویژگی، باعث می‌شود توسعه منطقه‌ای، بستر مشارکت واقعی ذی‌نفعان، هم‌افزایی نهادی، و به‌کارگیری ظرفیت‌های بومی را فراهم آورد و از این طریق، پیاده‌سازی سیاست‌های مدیریت یکپارچه را در سطوح محلی تسهیل کند. به‌عبارت‌دیگر، توسعه منطقه‌ای به‌مثابه پلی میان اهداف کلان توسعه پایدار و سازوکارهای اجرایی مدیریت شهری عمل می‌کند و از رهگذر ارتقای کارآمدی نهادهای محلی، مشارکت ذی‌نفعان، و تلفیق سیاست‌ها، مسیر تحقق مدیریت یکپارچه را در کلان‌شهر تهران هموار می‌سازد. پیامدهای علمی و سیاستی این یافته‌ها در بستر ایران، به‌ویژه در زمینه مدیریت کلان‌شهر تهران، از اهمیت زیادی برخوردار است. نخست، از نظر علمی، پژوهش حاضر با تأکید بر پیوند مفهومی و علی میان توسعه پایدار، توسعه منطقه‌ای، و مدیریت یکپارچه، مدلی تبیینی برای تحلیل انسجام مدیریتی در ساختارهای پیچیده شهری مانند تهران ارائه کرده است. این مدل می‌تواند مبنای نظری مناسبی برای مطالعات آینده در سایر کلان‌شهرهای ایران باشد و به توسعه ادبیات مدیریت شهری در چارچوب پایداری کمک کند. از نظر سیاست‌گذاری، نتایج این پژوهش می‌تواند راهنمایی مؤثر برای نهادهای برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای باشد تا در تدوین راهبردهای توسعه‌ای، به‌جای رویکردهای بخشی، از چارچوب‌های منطقه‌محور و مشارکتی استفاده کنند. همچنین، این پژوهش نشان داد در شرایط فعلی تهران، ضعف در هماهنگی نهادی و پراکندگی مدیریت شهری از جمله موانع تحقق مدیریت یکپارچه است که توسعه منطقه‌ای می‌تواند به اصلاح آن کمک کند. از این رو، در سطح عملیاتی نیز، طراحی ساختارهای هماهنگ‌کننده میان مناطق شهری، تقویت شوراهای منطقه‌ای، و ارتقای توانمندی مدیران محلی در فهم و اجرای رویکردهای پایداری، باید به‌عنوان سیاست‌های اولویت‌دار مدنظر قرار گیرد.

در مقایسه با یافته‌های پژوهش‌های پیشین، نتایج تحقیق حاضر با مطالعات داخلی همچون زبردست و درسخوان (۱۴۰۰) و محمدی و محبوبی (۱۴۰۱) همخوانی دارد. این پژوهش‌ها نیز بر اهمیت توسعه پایدار در تقویت انسجام مدیریتی شهری تأکید داشته‌اند. تفاوت عمده پژوهش حاضر با این مطالعات، تمرکز آن بر تحلیل رابطه علی و تأکید بر توسعه منطقه‌ای به‌عنوان سازوکار اجرایی این ارتباط است. از منظر مطالعات بین‌المللی نیز، پژوهش‌های ماسوین و همکاران (۲۰۱۸) و پترسکو و همکاران (۲۰۲۱) بر نقش ادغام سیستم‌های مدیریتی و پایداری در ارتقای فرآیندهای حکمرانی منطقه‌ای تأکید داشته‌اند که با یافته‌های این تحقیق هم‌راستا است. با این حال، پژوهش حاضر در مقایسه با آن‌ها، به طور مشخص به ارتباط علی توسعه پایدار و ابعاد آن با مدیریت یکپارچه شهری در بستر کلان‌شهر تهران و بافت و ساختار خاص آن متمرکز است؛ شهری با ویژگی‌های منحصر به فرد سیاسی، اقتصادی، و فضایی که الگوهای رایج بین‌المللی را با چالش‌هایی در اجرا مواجه می‌سازد. به‌عبارتی، این پژوهش گامی در جهت بومی‌سازی نظریه‌های جهانی مدیریت پایدار و منطقه‌ای در بستر ایران برداشته و چارچوبی عملی برای ارتقای حکمرانی شهری ارائه داده است.

در مجموع، پژوهش حاضر ضمن تقویت مبانی نظری پیوند توسعه پایدار، توسعه منطقه‌ای و مدیریت یکپارچه، توانسته است از طریق تحلیل داده‌محور و استنتاج‌های علی، گامی مؤثر در جهت بومی‌سازی این مفاهیم در ساختار مدیریت شهری تهران بردارد. یافته‌ها نه تنها یافته‌های مطالعات پیشین را تأیید کرده؛ بلکه نشان می‌دهند توسعه منطقه‌ای نه تنها مکملی برای تحقق مدیریت یکپارچه است، بلکه از منظر ساختاری، نهادی و کارکردی، پیش‌شرط شکل‌گیری آن نیز به حساب می‌آید. این دستاورد مشروط به آنکه نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری ملی نیز با این سطح از نگرش هماهنگ شود، می‌تواند برای سایر کلان‌شهرهای کشور نیز الگو قرار گیرد. از این رو، توسعه منطقه‌ای باید به‌عنوان یک راهبرد کلیدی در برنامه‌ریزی شهری ایران جایگاه ویژه‌ای یابد.

نتیجه‌گیری

مدیریت یکپارچه، به‌عنوان یکی از مفاهیم کلیدی در حوزه توسعه منطقه‌ای و آمایش سرزمین، نقش بسیار مهمی در ارتقای سطح زندگی اجتماعات محلی و توسعه پایدار دارد. این مفهوم مبتنی بر ایده‌ای است که مدیریت جامع و هماهنگ بخش‌های مختلف یک منطقه، از جمله منابع طبیعی، محیط‌زیست، اقتصاد، اجتماع و فرهنگ، بهبود کیفیت زندگی مردم و حفظ توازن زیست‌محیطی را تضمین می‌کند. این رویکرد، به دنبال حل مسائل متنوعی از جمله آلودگی محیطی، تخریب منابع طبیعی، نابرابری اجتماعی و اقتصادی، و کاهش توانمندی‌های محلی است. توسعه منطقه‌ای با تمرکز بر مدیریت یکپارچه، دیدگاهی جامع و سیستماتیک را در تدبیر مناطق به ارمغان می‌آورد که از ترکیب مشارکت مردمی، تحلیل علمی داده‌ها، و تعامل بین بخش‌های مختلف جامعه تغذیه می‌کند. این رویکرد سعی دارد تا با بهره‌گیری از روش‌های نوین مدیریت، ارتقای مستمر و پایداری را در سطح مناطق مختلف فراهم آورده و به‌عنوان یک پایه اساسی برای توسعه پایدار و آمایش سرزمین، به کار گرفته شود. از این رو، تحقیق‌ها و تدوین استراتژی‌های مناسب در این زمینه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا امکانات و منابع موجود در هر منطقه به نحو اثربخشی مورد بهره‌برداری و بهره‌مندی قرار گیرد. در این راستا، هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش توسعه پایدار با تمرکز بر توسعه منطقه‌ای به‌عنوان زیربنای تقویت مدیریت یکپارچه شهری در کلان‌شهر تهران است. در این راستا دو فرضیه تعریف گردید. نتایج تحلیل نشان می‌دهد توسعه پایدار و ابعاد آن به طور معناداری بر مدیریت یکپارچه در شهر تهران تأثیرگذار است؛ به طوری که با افزایش متغیر توسعه پایدار و هر کدام از ابعاد آن، متغیر مدیریت یکپارچه نیز با افزایش همراه خواهد بود و این افزایش با مقدار معنی‌داری نیز همراه بوده است. نتایج آماری در تأیید این صحبت نشان داد مقدار T برای مجموع ابعاد برابر با $5/261$ و سطح معنی‌داری $0/000$ است، که حاکی از معنی‌داری این رابطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد است. این نتایج نشان می‌دهند توسعه پایدار بر مدیریت یکپارچه تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین، نتایج این پژوهش در راستای بررسی فرضیه دوم پژوهش که مبنی بر نقش توسعه منطقه‌ای در ارتقای مدیریت یکپارچه شهری در تهران بود، نشان داد تمرکز بر توسعه منطقه‌ای و تقویت ابعاد آن، ظرفیت مدیریت یکپارچه را افزایش داده و موجب رشد و توانمندسازی سازمان‌های شهری می‌شود. به طوری که ضریب مسیر (بتا) متناظر با این رابطه مثبت و معنی‌دار بوده و مقدار T برابر با $2/066$ با سطح معنی‌داری $0/039$ نشان می‌دهد این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. در آخر باتوجه به نتایج پژوهش و باتوجه به نیاز محدوده مورد مطالعه، به ارائه پیشنهاد‌های مهم عملیاتی و کاربردی اقدام شد: ۱- طراحی و پیاده‌سازی یک نهاد هماهنگ‌کننده توسعه پایدار شهری در کلان‌شهر تهران که با مشارکت سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی تشکیل شده و وظیفه آن تدوین و اجرای راهبردهای یکپارچه در مدیریت شهری باشد. ۲- تدوین سند جامع مدیریت

یکپارچه شهری تهران بر پایه شاخص‌های توسعه پایدار با مشارکت فعال دستگاه‌های اجرایی، شهرداری مناطق، شورای شهر، و نهادهای مردمی. ۳- ایجاد سامانه یکپارچه مدیریت داده‌های شهری با مشارکت شهرداری تهران، شورای شهر و مراکز پژوهشی به منظور جمع‌آوری اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی مناطق مختلف برای تصمیم‌گیری هماهنگ و شفاف. ۴- تعیین اولویت‌های منطقه‌ای در توسعه پایدار برای مناطق مختلف شهری تهران (مانند مناطق جنوبی با ضعف خدمات شهری یا مناطق شمالی با چالش‌های زیست‌محیطی) و طراحی برنامه‌های جداگانه برای آن‌ها. ۵- بازمهندسی ساختار سازمانی شهرداری تهران با رویکرد مدیریت یکپارچه به گونه‌ای که مأموریت‌های پراکنده در حوزه‌های محیط‌زیست، خدمات شهری، برنامه‌ریزی و حمل‌ونقل در قالب ساختارهای تلفیقی با هم‌افزایی عملیاتی ادغام شوند. ۶- الزام مشارکت ذی‌نفعان محلی (شوراهای محلات، سازمان‌های مردم‌نهاد، و بخش خصوصی) در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های شهری. ۷- توسعه و اجرای بودجه‌ریزی منطقه‌ای بر مبنای عدالت فضایی که در آن منابع مالی متناسب با نیازهای توسعه‌ای، جمعیتی و زیست‌محیطی هر منطقه تخصیص یابد.

حامی مالی

این اثر حامی مالی ندارد.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمامی بخش‌ها و مراحل پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که سهمی در به‌ثمر رسیدن هرچه بهتر پژوهش حاضر داشتند، تشکر می‌نمایند.

منابع

- امیدعلی، اسماعیل؛ فنی، زهره و شفیعی ثابت، ناصر. (۱۴۰۱). اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه منطقه‌ای در ایران. *فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۱۴(۵۴)، ۲۳-۳۶. <https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.30594.4118>.
- بزاززاده، مهدی؛ داداش پور، هاشم و مطوف، شریف. (۱۳۹۳). بررسی و تحلیل عوامل کلیدی مؤثر بر توسعه منطقه‌ای با رویکرد آینده‌نگاری منطقه‌ای، مطالعه موردی: استان آذربایجان غربی، ایران. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۴(۲)، ۷۹-۱۰۴. <https://doi.org/20.1001.1.22287485.1393.4.2.5.1>
- داوری، علی و رضازاده، آرش. (۱۳۹۲). *مدلسازی معادلات ساختاری با نرم افزار Smart Pls*. انتشارات جهاد دانشگاهی. تهران.
- درویشی، هدایت‌اله و سجودی، مریم. (۱۴۰۲). بررسی پیامدهای مکانی- فضایی اجرای الگوی یکپارچه درون‌زای توسعه منطقه‌ای (موردپژوهی: طرح توسعه منطقه‌ای سلسله (الشتر). *آمایش سرزمین*، ۱۵(۱)، ۳۳-۵۱. <https://doi.org/10.22059/jtcp.2022.345571.670334>
- دیوسالار، اسدالله؛ علی اکبری، اسماعیل و بخشی، امیر. (۱۳۹۷). بررسی نقش رشد هوشمند در توسعه پایدار شهرهای ساحلی (مورد مطالعه: شهر بابلسر). *آمایش جغرافیایی فضا*، ۸(۲۹)، ۲۰۰-۱۸۱.
- زبردست، علیرضا و درسخوان، رسول. (۱۴۰۰). تبیین مؤلفه‌های دستیابی به توسعه پایدار محیطی در ساختار مدیریت شهری کلان‌شهر تبریز. *پایداری، توسعه و محیط زیست*، ۲(۳)، ۴۰-۲۱.

- زیاری، کرامت اله؛ حاتمی، احمد و صفرپور، ابوالحسن. (۱۴۰۰). ارزیابی ابعاد و مؤلفه‌های زیست‌پذیری در نواحی شهری با رویکرد توسعه پایدار (نمونه موردی نواحی شهر خرم‌آباد). *چشم‌انداز شهرهای آینده*، ۲(۲)، ۳۳-۵۰.
- سجودی، مریم؛ زیاری، کرامت اله؛ پوراحمد، احمد و یاسوری، مجید. (۱۴۰۰). واکاوی نقش و جایگاه آسیب‌شناسی و ارائه الگوی توسعه منطقه‌ای در مطالعات داخلی و خارجی. *چشم‌انداز مطالعات شهری و روستایی*، ۱(۴)، ۱۷-۳۷.
- سجودی، مریم؛ زیاری، کرامت اله؛ پوراحمد، احمد و یاسوری، مجید. (۱۴۰۱). مقایسه‌ی تطبیقی گزاره‌های الگوی فعلی و الگوی مطلوب توسعه منطقه‌ای (مطالعه‌ی موردی: استان گیلان). *پژوهش‌های جغرافیایی اقتصادی*، ۳(۷)، ۹۴-۱۰۶.
- سنجولی، بدیل؛ کریمیان بستانی، مریم و حافظ رضازاده، معصومه. (۱۴۰۱). تحلیل آمایشی رویکردهای برنامه‌ریزی و طراحی شهر جدید تیس در راستای توسعه منطقه‌ای سواحل مکران. *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۲(۶۴)، ۳۷۹-۳۹۸.
- شامی، محمدرضا؛ بیگدلی‌راد، وحید و معینی‌فر، مریم. (۱۴۰۱). ارزیابی و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی هوشمند شهری در شهر تهران. *مجله شهر پایدار*، ۵(۴)، ۱۹۲-۱۷۷. <https://doi.org/20.1001.1.24766631.1401.5.4.10.5.177-192>
- ضرابی، اصغر و تبریزی، نازنین. (۱۳۹۰). تعیین سطح توسعه یافتگی شهرستان‌های استان مازندران - رویکرد تحلیل عاملی. *فصلنامه جغرافیایی آمایش محیط*، ۱۲، ۷۸-۶۳.
- کاوه، امیر؛ کریمیان بستانی، مریم و میری، غلامرضا. (۱۴۰۳). نقش مدیریت یکپارچه در تحقق حمل‌ونقل هوشمند شهری (مطالعه موردی: زاهدان). *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۴(۷۳)، ۴۶-۲۶. <https://doi.org/10.61186/jgs.24.73.26.26-46>
- کمانرودی کجوری، موسی؛ سعیدی، امید و رضوی، سیده معصومه. (۱۴۰۳). سنجش تأثیر مدیریت یکپارچه شهری بر توسعه حمل‌ونقل و ترافیک در کلان‌شهر اهواز. *مطالعات ساختار و کارکرد شهری*، ۱۱(۳۹)، ۱۵۵-۱۳۳. <https://doi.org/10.22080/usfs.2024.26393.2403>
- کورکی‌نژاد، محمدحسن؛ شمسی‌پور، علی‌اکبر و حبیبی، کیومرث. (۱۴۰۳). دستورالعمل‌های برنامه‌ریزی با نقشه‌های اقلیم شهری (مطالعه موردی: شهر تهران). *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*، ۱۱(۳)، ۲۰-۱.
- <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2023.351363.1759>
- لطفی‌بزازان، سروش؛ صارمی، حمیدرضا و بغدادی، آرش. (۱۴۰۲). شناسایی عوامل پیشران در آینده‌پژوهی نظام برنامه‌ریزی مسکن ایران (مطالعه موردی: شهر تهران). *مجله شهر پایدار*، ۶(۴)، ۱۲۱-۱۰۵. <https://doi.org/10.22034/jsc.2023.403067.1713.105-121>
- مسعودی، محمداقبر؛ معماری، ابراهیم و معماری، فرهاد. (۱۳۹۸). بررسی پراکنش فضایی شاخص‌های توسعه پایدار شهری - روستایی با تأکید بر شاخص‌های آموزشی در پهنه استان گلستان. *آمایش جغرافیایی فضا*، ۹(۳۴)، ۲۶۰-۲۴۵. <https://doi.org/10.30488/gps.2019.71485.2339>
- محمدپناهی، صدیقه؛ وارثی، حمیدرضا و تقوایی، مسعود. (۱۴۰۲). برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه منطقه ایلام بر مبنای رقابت‌پذیری منطقه‌ای. *جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای*، ۲۱(۱)، ۲۳۱-۲۰۹. <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.79363.1205.209-231>
- محمدی، علیرضا و محبوبی، حسن. (۱۴۰۱). شناسایی و رتبه‌بندی پارامترهای مؤثر بر استقرار طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی با رویکرد توسعه پایدار در سواحل مکران. *چهارمین همایش ملی توسعه سواحل مکران (با محوریت حکمرانی و تأکید بر دیپلماسی و اقتصاد دریا محور)*.
- معمدی، محمد و فرزانه، مرضیه. (۱۴۰۱). نقش مدیریت یکپارچه شهری در توسعه پایدار فضاهای سبز شهری. *هشتمین کنگره سالانه بین‌المللی عمران، معماری و توسعه شهری. تهران*.
- نجفی، فریما؛ پریزادی، طاهر و فصیحی، حبیب‌اله. (۱۴۰۳). تحلیل پیوند فضایی عوامل محیطی و پایگاه اجتماعی ساکنان در شهر تهران از دیدگاه عدالت محیط‌زیستی. *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*، ۱۲(۲)، ۱۷۸-۱۶۱. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2024.379275.1964>

References

- Abubakar, I. R. (2017). Access to sanitation facilities among nigerian households: Determinants and sustainability implications. College of Architecture and Planning, University of Dammam, Saudi Arabia. *Sustainability*, 9(4), 547. DOI:10.3390/su9040547
- Apostolache, M. A. (2014). Regional Development in Romania–From Regulations to Practice. *Procedia Economics and Finance*, 8, 35-41. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00059-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00059-8)
- Ardito, L., Petruzzelli, A. M., & Albino, V. (2015). From technological inventions to new products: a systematic review and research agenda of the main enabling factors. *European Management Review*, 12, 113-147. DOI:10.1111/emre.12047
- Asif, M., Searcy, C., Zutshi, A., & Ahmad, N. (2011). An integrated management systems approach to corporate sustainability. *European Business Review*, 23(4), 353-367. DOI:10.1108/09555341111145744
- Basiago, A. D. (1998). Economic, social, and environmental sustainability in development theory and urban planning practice. *Environmentalist*, 19(2), 145-161. DOI: 10.4236/cus.2019.74025
- Bazazadeh, M., Dadashpoor, H., & Motavaf, S. (2014). Analysis the Key Factors Impacting on Regional Development using Regional Foresight approach, The Case Study of West Azerbaijan Province, Iran. *Spatial Planning*, 4(2), 79-104. <https://doi.org/20.1001.1.22287485.1393.4.2.5.1> [In Persian].
- Benaim, A., Collins, A., & Raftis, L. (2008). Social dimension of sustainable development: guidance and application. DOI:10.36369/2616-9045/2024/v13i2a6
- Ben-Eli, M. (2015). "Sustainability: definition and five core principles." A Sustainability Laboratory Publication, New York. DOI:10.1007/s11625-018-0564-3
- Bodenheimer, S. (1971). Dependency and imperialism: the roots of Latin American underdevelopment. *Politics & Society*, 1(3), 327-357. <https://doi.org/10.1177/003232927100100303>
- Browning, M. H., & Rigolon, A. (2019). School green space and its impact on academic performance: A systematic literature review. *International Journal of environmental research and public health*, 16(3), 429. DOI:10.3390/ijerph16030429
- Cerin, P. (2006). Bringing economic opportunity into line with environmental influence: A discussion on the Coase theorem and the Porter and van der Linde hypothesis. *Ecological Economics*, 56(2), 209-225. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2005.01.016>
- Darvishi, H., & Sojoodi, M. (2023). The Examination of the Locative-Spatial Consequences of the Implementation of Integrated Model of Endogenous Regional Development (Case Study: Regional Development Plan of Selseleh Aleshtar). *Town and Country Planning*, 15(1), 33-51. <https://doi.org/10.22059/jtcp.2022.345571.670334> [In Persian]
- Davari, A., & Rezazadeh, A. (2013). *Structural Equation Modeling with Smart Pls Software*. Tehran: Jihad Daneshgahi Publications. [In Persian]
- Dernbach, J. C. (2003). Achieving sustainable development: The centrality and multiple facets of integrated decisionmaking. *Global Legal Studies*, 10(1), 247-284. DOI:10.2979/GLS.2003.10.1.247
- Divsalar, A., Aliakbari, E., & Bakhshi, A. (2018). The role of smart growth in sustainable development of coastal cities (case study: Babolsar). *Geographical Planning of Space*, 8(29), 181-200. [In Persian]
- Dong, X., Zhang, X., Jing, Y., Zhou, Q., Bai, L., & Du, S. (2024). Does every public open space (POS) contribute to sustainable city development? An assessment of inefficient POS in Beijing. *Sustainable Cities and Society*, 105980. DOI:10.1016/j.scs.2024.105980
- Du Pisani, J. A. (2006). Sustainable development – historical roots of the concept. *Environmental Sciences*, 3(2), 83–96. DOI:10.1080/15693430600688831
- Fedorov, L. (2002). Regional inequality and regional polarization in Russia, 1990–99. *World Development*, 30(3), 443-456. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(01\)00124-3](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(01)00124-3)
- Fernandes, R. S., Rocha, T. R., Coelho, J. M., & Andrade, D. F. (2023). Development of a measurement instrument to evaluate integrated management systems and differences in perception: an approach to item response theory and the quality management process. *Production*, 33, e20220069. DOI:10.1590/0103-6513.20220069

- Florêncio, M., Oliveira, L., & Oliveira, H. C. (2023). Management control systems and the integration of the sustainable development goals into business models. *Sustainability*, 15(3), 2246. DOI:10.3390/su16125067
- García, C., López-Jiménez, P. A., Pérez-Sánchez, M., & Sanchis, R. (2024). Methodology for assessing progress in sustainable development goals indicators in urban water systems. How far are we from the 2030 targets?. *Sustainable Cities and Society*, 112, 105616. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2024.105616>
- García, C., López-Jiménez, P. A., Sánchez-Romero, F. J., & Pérez-Sánchez, M. (2023). Assessing water urban systems to the compliance of SDGs through sustainability indicators. Implementation in the valencian community. *Sustainable Cities and Society*, 96, 104704. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2023.104704>
- Gossling-Goidsmiths, J. (2018). *Sustainable development goals and uncertainty visualization*. Unpublished master's thesis]. University of Twente. DOI: 10.4236/ojps.2019.94041
- Hák, T., Janoušková, S., & Moldan, B. (2016). Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators. *Ecological indicators*, 60, 565-573. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2015.08.003>
- Kamanroudi Kojouri, M., Saeidi, O., & Razavii, M. (2024). Measuring the effect of integrated urban management on the development of transportation and traffic in Ahvaz metropolis. *Urban Structure and Function Studies*, 11(39), 133-155. <https://doi.org/10.22080/usfs.2024.26393.2403> [In Persian]
- Kaveh, A., & Karimian Bostani, M. (2024). The role of integrated management in the realization of intelligent transportation (Case study: Zahedan city). *Applied researches in Geographical Sciences*, 24(73), 26-46. <https://doi.org/10.61186/jgs.24.73.26> [In Persian]
- KorkiNezhad, M., Shamsipour, A., & Habibi, K. (2023). lanning recommendations with urban climate maps The Case study of Tehran city. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 11(3), 1-20. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2023.351363.1759> (In Persian)
- Lele, S. M. (1991, June). Sustainable development: A critical review. *World Development*, 19(6), 607-662. DOI:10.1016/0305-750X(91)90197-P
- Liu, Y., Dong, K., Wang, K., & Taghizadeh-Hesary, F. (2024). Moving towards sustainable city: Can China's green finance policy lead to sustainable development of cities?. *Sustainable Cities and Society*, 102, 105242. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2024.105242>
- Lotfi Bazazan, S., Sarmi, H. R., & Baghdadi, A. (2023). Identifying Driving Factors in the Future Research of Iran's Housing Planning System the Case Study of Tehran. *Journal of Sustainable city*, 6(4), 105-121. <https://doi.org/10.22034/jsc.2023.403067.1713> [In Persian]
- Lu, H., Lu, X., Jiao, L., & Zhang, Y. (2022). Evaluating urban agglomeration resilience to disaster in the Yangtze Delta city group in China. *Sustainable Cities and Society*, 76, 103464. DOI:10.1016/j.scs.2021.103464
- Masodi, M. B., & Moammare, E. (2020). Study of spatial dispersion of indicators of sustainable urban-rural development with emphasis on educational indices in Golestan province. *Geographical Planning of Space*, 9(34), 245-260. <https://doi.org/10.30488/gps.2019.71485.2339>[In Persian]
- Masuin, R., Latief, Y., Zagloel, T. Y., & Sagita, L. (2018, June). Integrated management system to achieve sustainable construction-A conceptual framework. *In AIP Conference Proceedings (Vol. 1977, No. 1)*. AIP Publishing. DOI:10.1063/1.5042983
- Mohammadi, A., & Mahboubi, H. (2021). Identifying and ranking the parameters affecting the establishment of an integrated coastal zone management plan with a sustainable development approach on the Makran coast. *The Fourth National Conference on the Development of the Makran Coast (with a focus on governance and an emphasis on diplomacy and a maritime economy)*. [In Persian]
- Mohammadpanahi, S., Taghvaei, M., & Varesi, H. (2023). Strategic Planning for Regional Development of Ilam based on Regional Competitiveness. *Geography and Regional Development*, 21(1), 211-233. <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.79363.1205>[In Persian]
- Mohsin, M., Zhu, Q., Naseem, S., Sarfraz, M., & Ivascu, L. (2021). Mining industry impact on environmental sustainability, economic growth, social interaction, and public health: an

- application of semi-quantitative mathematical approach. *Processes*, 9(6), 972. DOI:10.3390/pr9060972
- Motamedi, M., & Farzaneh, M. (1401). The role of integrated urban management in the sustainable development of urban green spaces. *The 8th Annual International Congress of Civil Engineering, Architecture and Urban Development. Tehran*. [In Persian]
- Najafi, F., Parizadi, T., & Fasihi, H. (2024). Analyzing spatial linking of environmental factors and the social status of Tehran's residents viewed from environmental justice. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 12(2), 161-178. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2024.379275.1964> [In Persian]
- Omid Ali, E., Fanni, Z., & Shafieisabet, N. (2024). Prioritization of factors affecting regional development in Iran. *Regional Planning*, 14(54), 23-36. <https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.30594.4118> [In Persian]
- Pacione, M. (2009). *Urban geography: A global perspective*. Routledge.
- Petrescu, M. G., Panait, M., & Fu, H. (2021). Integrated management systems under the banner of sustainable development: risks and opportunities. *Sustainable management for managers and engineers*, 157-187. DOI:10.1002/9781119804345.ch7
- Pradhan, B. K., Yadav, S., Ghosh, J., & Prashad, A. (2023). Achieving the sustainable development goals (SDGs) in the Indian State of Odisha: Challenges and opportunities. *World Development Sustainability*, 3, 100078. DOI:10.1016/j.wds.2023.100078
- Reyes, G. E. (2001). Four main theories of development: modernization, dependency, world-system, and globalization. *Nómadas. Revista Crítica de Ciencias Sociales y Jurídicas*, 4(2), 109-124.
- Sancholi, B., Karimian Bostani, M., & Hafez Rezazadeh, M. (2022). Planning analysis, planning approaches and design of the new city of Tis In line with the regional development of Makran Coast. *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*, 22(64), 379-398. (In Persian)
- Santos, G., Afonseca, J., Lopes, N., Félix, M. J., & Murmura, F. (2018). Critical success factors in the management of ideas as an essential component of innovation and business excellence. *International Journal of Quality and Service Sciences*, 10(3), 214-232. DOI:10.1108/IJQSS-05-2017-0051
- Schaefer, A., & Crane, A. (2005). Addressing sustainability and consumption. *Journal of Macromarketing*, 25(1), 76-92. DOI:10.1177/0276146705274987
- Sejodi, M., Zayyari, K., Pourahmad, A., & Yasoori, M. (2022). Comparative comparison of the propositions in the current model and the desired model of regional development (Case study: Guilan province). *Economic Geography Research*, 3(7), 94-106. [In Persian]
- Sejoodi, M., Zayyari, K., Poorahmad, A., & Yasoori, M. (2021). Analyzing the role and position of pathology and presenting a model of regional development in domestic and foreign studies. *Perspectives on urban and rural studies*, 2(4), 17-37. [In Persian]
- Shahraki, A. A. (2017). Regional development assessment: Reflections of the problem-oriented urban planning. *Sustainable cities and society*, 35, 224-231. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2017.07.021>
- Shami, M. R., Bigdeli Rad, V., & Moinifar, M. (2023). Evaluation and measurement of indicators of quality of urban smart living in Tehran city. *Journal of Sustainable city*, 5(4), 177-192. <https://doi.org/20.1001.1.24766631.1401.5.4.10.5> [In Persian]
- Smith, H., Discetti, R., Bellucci, M., & Acuti, D. (2022). SMEs engagement with the Sustainable Development Goals: A power perspective. *Journal of Business Research*, 149, 112-122. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.05.021>
- Srivastava, A. K., & Sushil. (2015). Modeling organizational and information systems for effective strategy execution. *Journal of Enterprise Information Management*, 28(4), 556-578. DOI:10.1108/JEIM-09-2013-0071
- Sun, X., Xiang, P., Ngoduy, D., Sui, H., & Zhang, B. (2024). Can transportation networks contribute to the sustainable development of urban agglomeration spatial structures?. *Sustainable Cities and Society*, 117, 105983. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2024.105983>

- World Bank. (2017). *Atlas of Sustainable Development Goals 2017 from World Development Indicators*. World Bank Publications. doi:10.1596/978-1-4648-10
- Zarrabi, A., & Tabrizi, N. (2011). Determining the level of development of the cities of Mazandaran province - a factor analysis approach. *Geographical Quarterly of Environmental Planning*, 12, 63-78. [In Persian]
- Zavarat, A., Darsukh, R. (2020). Explaining the components of achieving sustainable environmental development in the urban management structure of Tabriz metropolis. *Sustainability, Development and Environment*, 2(3). 21-40. [In Persian]
- Zayyari, K., hatami, A., & safarpoor, A. (2021). Evaluation of dimensions and components of livability in urban areas with sustainable development approach (Case study of Khorramabad urban areas). *JFCV*, 2 (2) :33-50. [In Persian]